

ת"פ 63923/07/17 - מדינת ישראל נגד ב ל

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 63923-07-17 מדינת ישראל נ' ל

בפני המאשימה
כבוד השופטת, סגנית הנשיאה אפרת פינק
מדינת ישראל
ע"י שלוחת תביעות, רחובות
נגד
הנאשמת
החלטה
ב ל ע"י ב"כ עו"ד איתי רוזין

מבוא

1. הנאשמת והמתלונן גרושים זה מזה ולהם שלושה ילדים קטינים.
2. נגד הנאשמת הוגש כתב אישום המייחס לה 20 עבירות של הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.
- לפי כתב האישום, הנאשמת לא אפשרה למתלונן לראות את ילדיו בין החודשים אפריל עד יולי 2017, בניגוד להחלטת בית הדין הרבני האזורי ברחובות מיום 4.4.17, אשר הורה על הסדרי ראייה של הילדים עם המתלונן.
3. בהחלטה הנזכרת מיום 4.4.17, קבע בית הדין הרבני האזורי, כי על הילדים לגדול ולהיות בקשר רציף עם שני הוריהם, כפי שבא לידי ביטוי בחוות דעת של מומחה, אשר מונה כגורם מקצועי בלתי תלוי ולא מצא מסוכנות בהתנהלות המתלונן. מכאן קבע בית הדין הרבני האזורי, כי הסדרי הראייה עם המתלונן יכללו מפגשים שיערכו פעמיים בשבוע בשעות אחר הצהריים וכל שבת שנייה בהשגחת הורי המתלונן או משפחתו. בתום ההחלטה נקבע כי המפר את ההחלטה יחשב כמפר החלטה שיפוטית ובית הדין עלול לחייבו בהוצאות כבדות ובתשלומים משמעותיים.
4. בהמשך לכך, הגישה הנאשמת בקשה לעיכוב ביצוע. המתלונן הגיש בקשה ובה הוא מלין על כך שהנאשמת לא נשמעת להחלטות בית הדין. בית הדין הרבני האזורי הבהיר, בהחלטתו מיום 19.4.17, כי יש להישמע להוראותיו וכי הסדרי הראייה יהיו בהשגחת הורי המתלונן או משפחתו. בית המשפט לא נעתר לבקשת הנאשמת לעיכוב ביצוע.
5. בהחלטה מיום 8.6.17 הוסיף בית הדין הרבני האזורי, כי החלטתו התבססה על חוות דעת שלפיה המתלונן אינו מסוכן לילדיו. הואיל והנאשמת הודיעה שלא קיימה את ההחלטה מיום 4.4.17 וכי אינה מתכוונת לקיים את ההחלטה, פסק בית הדין כדלקמן: הנאשמת תשלם למתלונן סכום של 10,000 ₪; בית הדין מתרה בנאשמת כי ככל שתמשיך ולא תקיים החלטותיו בעתיד, יאלץ לנקוט נגדה בהליכים חמורים יותר, לרבות חיובה בתשלומים כספיים גבוהים, החלטות לפי חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז - 1956 (להלן - "חוק כפיית ציות"), ופקודת ביזיון בית המשפט, הכוללות קנס ומאסר.

6. בהחלטה נוספת מיום 29.3.18, שעניינה בקשת המתלונן לאכוף הסדרי ראייה ולהטיל סנקציות נגד הנאשמת, פסק בית הדין הרבני האזורי כדלקמן: הנאשמת תשלם למתלונן סכום של 20,000 ₪ עבור הוצאות; אם לא תקיים הנאשמת את ההחלטות, עלול בית הדין לחייבה בתשלום של עד 50,000 ₪ למתלונן בגין כפיית ציות.
7. יוער, כי ייתכן ויש החלטות נוספות בדבר הטלת סנקציות, שלא הוגשו לבית המשפט.
8. בין ובין, הגישה הנאשמת בקשה להרשות ערעור על החלטת בית הדין הרבני האזורי מיום 4.4.17, שבמסגרתה טענה כי נפל פגם חמור בהחלטת בית הדין האזורי, הואיל ולא אפשר לה לחקור את המומחה על חוות דעתו.
9. בית הדין הרבני הגדול, בהחלטתו מיום 1.1.18, הורה כי בהתאם לבקשת הנאשמת ובהסכמת המתלונן, יוחזר התיק לבית הדין הרבני האזורי לצורך חקירת המומחה שערך את חוות הדעת. בית הדין הרבני הגדול הבהיר, כי החלטות בית הדין הרבני האזורי, לעת עתה, שרירות וקיימות, וכי הנאשמת רשאית לשוב ולבקש עיכוב ביצוע מבית הדין הרבני האזורי.

בקשות הנאשמת וטענות הצדדים

10. הנאשמת הגישה שתי בקשות: אחת, בקשה לקבל חומר חקירה, לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח חדש), התשמ"ב - 1982. השנייה, בקשה לביטול כתב האישום מחמת טענות מקדמיות להגנה מן הצדק.
11. בקשותיה של הנאשמת קשורות זו בזו, שכן חומר החקירה המבוקש נועד, בין היתר, לבסס את התשתית הראייתית בדבר טענתה להגנה מן הצדק מטעמי אכיפה בירנית.

טענות הצדדים בבקשה לקבלת חומר חקירה

12. בבקשה שהגיש בא כוח הנאשמת, לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, ביקש לאפשר לנאשמת לעיין ברשימת כתבי האישום שהוגשו בעבירות של הפרת הוראה חוקית, שעניינם אי קיום הסדרי ראייה בתיקי המשפחה, בשלוש השנים האחרונות, לרבות רשימה של תיקים סגורים בעבירות אלה ונימוקי הסגירה.
13. לטענתו, חומרים אלו נדרשים לצורך ביסוס טענת הנאשמת בדבר אכיפה בירנית, שלפיה אין מוגשים כתבי אישום המייחסים עבירה של הפרת הוראה חוקית, בגין אי קיום הסדרי ראייה. עוד הוסיף, כי בסיס להפליית נמצא גם בנוהל אגף חקירות במשטרה מספר 200.00.003 "הפרת הוראה חוקית חקירה והעמדה לדין" (להלן - "נוהל אח"מ"), המנחה כי בהינתן דרכים חלופיות לאכיפת ציות, אין לחקור עבירות של הפרת הוראה חוקית.
14. עוד טען, כי הנתונים מצויים בידי התביעה הכללית ואין מקור אמין אחר להשגתם. מכאן, שאין לקבל טענת התביעה כי יש בבקשה כדי להכביד על משאבי התביעה. לטענתו, די בבסיס ראשוני לחשד לקיומה של תוצאה מפלה כדי להצדיק מסירת המידע.
15. בא כוח הנאשמת הוסיף וטען בדיון, כי לא עלה בידי התביעה להראות, ולו מקרה אחד, בו הוגש כתב אישום לאחר ניהול אח"מ בגין הפרת צו המורה על הסדרי ראייה. יתר על כן, בית הדין הרבני האזורי כבר נקט

בסנקציות חמורות נגד הנאשמת.

16. בתגובה לבקשה טענה התביעה, כי המסגרת החוקית המתאימה לבקשה היא סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי ולא סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי. לטענתה, אין לחומר המבוקש זיקה להליך הפלילי או לאישום.
17. עוד טענה, כי על הטוען לפגם בחזקת התקינות המנהלית הנטל להפריך החזקה, ולו ברמה הראשונית, אולם הנאשמת לא עשתה כן. לטענתה, אין בהוראות נוהל אח"מ כדי להפריך חזקת התקינות המנהלית, משום שאין בנוהל כדי לרפא הפרות שאירעו בעבר, שבגינן יש לפתוח בחקירה פלילית ולהגיש כתבי אישום.
18. עוד הוסיפה וטענה התביעה, כי המאמץ הנדרש מהתביעה על מנת לאסוף את הנתונים הנדרשים הוא מאמץ בלתי סביר והוא דורש הקצאת משאבים רבים. לטענתה, פילוח של נתוני העבירה עם רקע ספציפי של אי קיום צו המורה על הסדרי ראייה, אינו אפשרי.
19. לאור האמור טענה באת כוח התביעה, כי הנאשמת לא עמדה בנטל הראשוני המוטל עליה להפריך החזקה, ומכאן שאין מקום להטיל על התביעה דרישה מכבידה ובלתי סבירה.
20. באת כוח התביעה הוסיפה וטענה בדיון, שכאשר מדובר בהפרות חוזרות ונשנות של צו, כמו במקרה הנדון, התביעה מגישה כתבי אישום בגין הפרות הוראה חוקית גם כשיש סנקציות חלופיות.

טענות הצדדים בבקשה לביטול כתב האישום בטענות של הגנה מן הצדק

21. בא כוח הנאשמת טען, כי עומדת לנאשמת טענה להגנה מן הצדק, ממספר טעמים: האחת - טענה לאכיפה בררנית, שהבסיס הראייתי לה טרם בורר, ושבגינה הוגשה בקשה לקבלת חומר חקירה; השנייה - הנאשמת הואשמה בעבירות של הפרת הוראה חוקית שלא ניתנה כשורה, ומכאן, שלא ניתן לייחס לה ביצוע העבירות. תימוכין לכך מוצא בא כוח הנאשמת בהחזרת הדיון מבית הדין הרבני הגדול לבית הדין האזורי, לשם חקירת המומחה כעתירת הנאשמת. לטענתו, בהחלטת בית הדין הרבני הגדול יש כדי ללמד כי ערעורה של הנאשמת התקבל, וכי החלטת בית הדין הרבני האזורי לא ניתנה כשורה; השלישית - בית הדין הרבני האזורי כבר נקט בסנקציות כלכליות קשות נגד הנאשמת בשל הפרת סדרי ראייה, ואין המדובר בכפיית ציות עתידית. לטענתו, הואיל והנאשמת כבר נענשה, לא היה מקום להגיש נגדה גם כתב אישום בגין אותה מסכת אירועים. המדובר, לטענתו, במעין טענה של "כבר נשפטתי", משום שיש בסנקציות כפולות משום הסיכון הכפול והענישה הכפולה.
22. בא כוח הנאשמת הוסיף בדיון, כי נוהל אח"מ מלמד, כי אין עורכים חקירות בעבירה של הפרת הוראה חוקית בהינתן סנקציות חלופיות, ומקל וחומר, שגם אין מגישים כתבי אישום בנסיבות אלו.
23. באת כוח התביעה ביקשה לדחות את טענותיה של הנאשמת להגנה מן הצדק, כדלקמן: האחת - לא עלה בידי הנאשמת להניח תשתית, ולו ראשונית, לטענתה בדבר אכיפה בררנית, בעוד שלתביעה עומדת חזקת התקינות המנהלית; השנייה - הוראת בית הדין הרבני האזורי ניתנה כשורה, היא שרירה וקיימת ולא נפל בה כל פגם. יתר על כן, בית הדין התרה בצדדים כי אם יפרו ההחלטה ניתן יהיה לנקוט נגדם בסנקציות. הנאשמת אף לא העלתה טענות בדבר חוקיות ההחלטה בפני בית הדין הרבני הגדול. לא זו אף זו, בקשות הנאשמת לעכב את ביצוע החלטת בית הדין האזורי נדחו הן על ידי בית הדין האזורי והן על ידי בית הדין הרבני הגדול. עוד הדגישה, כי בית הדין הרבני הגדול לא קיבל הערעור אלא אך החזיר התיק, בהסכמת המתלונן, על מנת לשמוע את עדות המומחה; השלישית - בית הדין הרבני האזורי לא הטיל על הנאשמת

סנקציות עונשיות אלא רק הוצאות לטובת המתלונן;

24. עוד הוסיפה בדיון, כי יש בידי התביעה להראות תיקים דומים בהם הוגשו כתבי אישום. לטענתה, ההחלטה להגיש נגד הנאשמת כתב אישום התקבלה רק לאחר תלונות חוזרות ונשנות על הפרות שנסגרו. אולם, לאור צבר ההפרות, והנזק המתמשך למתלונן, הוחלט על חקירה והגשת כתב אישום.

דין

הבקשה לעיון בחומר חקירה

25. הסוגיה של העברת רשימת כתבי אישום או תיקים שנסגרו בעבירה מסוימת נדונה בשנים האחרונות בפסיקת בית המשפט העליון.

26. בפסק הדין בע"מ 2398/08 **מדינת ישראל ואח' נ' אליצור סגל** (19.6.11) דן בית המשפט העליון, בשאלה אם יש מקום להעביר לעיונו של נאשם רשימה של החלטות על העמדה לדין ואי העמדה לדין בעבירות המגבילות את חופש הביטוי, וזאת לפי חוק חופש המידע. בית המשפט העליון קבע, כי לנאשם ישנה זכות עיון ציבורית וזכות עיון פרטית לקבלת המידע הרלוונטי. עם זאת, יש לאזן זכויות אלו אל מול הקצאת המשאבים הנדרשת, ובכלל זאת, יש לקחת בחשבון את מספר התיקים ואת מורכבות השליפה. עוד נפסק, כי גם אם הבקשה מכבידה, על הרשות לבחון, אם ניתן להיעתר לבקשה באופן חלקי, ובכך למנוע התדיינות משפטית.

27. בפרשת אליצור סגל הנזכרת, נדונה השאלה, לפי השיקולים הרלוונטיים לחוק חופש המידע ולא לחוק סדר הדין הפלילי. בהמשך לכך, התעוררה שאלת העיון ברשימת כתבי אישום, לפי חוק סדר הדין הפלילי. בית המשפט העליון קבע, שככלל, כאשר הבקשה נועדה לבסס טענה להגנה מן הצדק, שאינה נוגעת לאישום לגופו, המסגרת המתאימה לבירור טענות מסוג זה היא לפי סעיף 108 ולא לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (בש"פ 2242/16 **מדינת ישראל נ' זוהר מזרחי** (31.3.16)); להבדלים שבין המסלולים השונים, באשר לחומר הנוגע לאישום עצמו, ראו גם: ע"מ 1786/12 **אברהם ג'ולאני ואח' נ' מדינת ישראל ואח'** (20.11.13)).

28. הבקשה לעיון בקבוצת כתבי אישום או בתיקים שנסגרו נועדה לבסס טענה בדבר אכיפה בררנית. על הנאשם הטוען לאכיפה בררנית, במסגרת ההליך הפלילי, להוכיח כי בוצעה לכאורה הבחנה לא ראויה בין מי שנתוניהם הרלוונטיים שווים. משעה שהוצג בסיס ראיתי כאמור, מתערערת חזקת התקינות והנטל יעבור אל כתפי הרשות המינהלית, אשר תתבקש להוכיח כי האכיפה התבססה על שיקולים עניינים בלבד. אם נמצא לכאורה יסוד בראיות לטענה של אכיפה בררנית, ובשלב הראשוני אין להכביד בדרישה, יועבר הנטל לסתור את טענת האכיפה הבררנית אל כתפי הרשות. בשלב זה, התביעה יכולה להראות כי לא חרגה ממדיניות האכיפה המקובלת במקרים דומים (ע"פ 6328/12 **מדינת ישראל נ' פולדי פרץ**, בסעיף 38 (10.9.13)).

29. למרות שהמסגרת המשפטית המתאימה היא לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי - ולא סעיף 74 - שהרי החומר המבוקש אין עניינו בטענה בדבר אכיפה בררנית הנובעת מנסיבות כתב האישום, התביעה השיבה לגופו של עניין והבקשה נדונה לגופה, לאור השלב המקדמי בו מצוי ההליך.

30. משעמד בא כוח הנאשמת בנטל הראשוני להראות, כי לפי הוראות נוהל אח"מ, אין לפתוח בחקירה,

וממילא אין להגיש כתבי אישום בעבירה של הוראה חוקית בהינתן סנקציה חלופית, אפשרתי לתביעה להראות כי יש בנמצא כתבי אישום דומים, כטענתה. ואמנם, התביעה העבירה לעיון בא כוח הנאשמת רשימת כתבי אישום שעניינם בהפרת הוראה חוקית והם ממועד מאוחר להנחיות הנוהל. בא כוח הנאשמת טען, כי כל אחד מכתבי האישום אינו דומה לענייננו, וזאת משום שבאותם המקרים לא היו סנקציות חלופיות אפשריות.

31. משעמדה התביעה בנטל הראשוני להראות שישנם כתבי אישום שעניינם בהפרת הוראה חוקית בלבד שהוגשו לאחר התקנת נוהל אח"מ, אין מקום להיעתר לבקשת הנאשמת לקבלת רשימת כל התיקים בעבירה זו בנסיבות של הפרת הסדרי ראייה, לרבות תיקים סגורים, בשלוש השנים האחרונות. אמנם, נטען לאבחנות בין כתבי האישום שהועברו לעיון בא כוח הנאשמת ובין כתב האישום בעניינה של הנאשמת. אולם, טענת בא כוח הנאשמת כי באותם מקרים לא היתה סנקציה חלופית, אינה יכולה לעמוד. גם אם ההליכים בבתי הדין הרבניים או בבתי משפט לענייני משפחה היו חלוטים באותה העת, כטענת בא כוח הנאשמת (ולא נהיר, מהיכן הסיק מסקנה זו), בענייני משפחה, תמיד ניתן לבקש דיון מחודש בהתקיים נסיבות חדשות, ובפרט כאשר ישנה הפרה של החלטות בתי הדין או בתי המשפט לענייני משפחה (לעניין דיון "דה נובו" בבית משפט לענייני משפחה, ראו, למשל: בע"מ 3984/15 פלונית נ' פלוני (13.9.16); בג"צ 4407/12 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים (7.2.13)).

32. כך או כך, הרשימה שהועברה לעיון בא כוח הנאשמת מלמדת, כי הטענה, שאין כלל בנמצא כתבי אישום שעניינם בהפרת הוראה חוקית שעניינם בהפרת הסדרי ראייה לאחר נוהל אח"מ - אינה נכונה.

33. יתר על כן, מקובלת עליי עמדת התביעה, כי המצאת רשימה מהסוג המבוקש, ובפרט לעניין תיקים סגורים, תטיל נטל בלתי סביר על התביעה. אין המדובר ב"שליפה" פשוטה של כל התיקים שבהם יוחסה לנאשמים עבירה של הפרת הוראה חוקית, אלא יש לדלות מתוך רשימה זו את התיקים שעניינם בהפרת הוראה חוקית בנסיבות של הפרת הסדרי ראייה, וכאשר לצד ההפרה, ישנה סנקציה חלופית. נטל מסוג זה מחייב מעבר ידני על כל התיקים. נטל מסוג זה, יכול והיה מקום להטיל, אילו לא העמידה התביעה לעיון בא כוח הנאשמת רשימה חלקית. אולם, משעמדה התביעה בנטל ראשוני זה, ולא נמצאה ברשימה תמיכה לטענות הנאשמת, אין עוד מקום להטיל עליה הכבדה מהסוג המבוקש. לכך יש להוסיף, כפי שעוד יובהר, כי המקרה דנן, הוא ייחודי בפני עצמו וספק אם יעלה בידי התביעה למצוא תיק זהה, גם אם יאותרו מכלול התיקים הרלוונטיים.

34. לפיכך, הבקשה לעיון בחומר חקירה נדחית, בכפוף לחומר שכבר הועבר לעיון בא כוח הנאשמת.

הגנה מן הצדק

35. לפי דוקטרינת ההגנה מן הצדק, אשר החלה כדוקטרינה פסיקתית וחוקקה במסגרת סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, רשאי נאשם לטעון כי הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית. בבחינת טענות להגנה מן הצדק, על בית המשפט לאזן בין השיקולים השונים באמצעות מבחן תלת שלבי: בשלב הראשון, בוחן בית המשפט את הפגמים שנפלו בהליך ואת עוצמתם; בשלב השני, נבחנת השאלה אם בקיום ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה בתחושת הצדק וההגינות; ובשלב השלישי, יעניק בית המשפט את הסעד ההולם המאזן כראוי בין השיקולים, האינטרסים והערכים העומדים ביסוד ההליך הפלילי, ובין הפגמים שנפלו בהליך (ע"פ 4444/16 פלוני נ' מדינת ישראל (10.10.18); ע"פ 2868/13 חייבטוב נ' מדינת ישראל (2.8.18); ע"פ 4855/02 מדינת

ישראל נ' בורוביץ', פ"ד נט(6) 776, 806 (2005).

36. תחילה ייבחנו, אפוא, שלושת הפגמים שלטענת הנאשמת נפלו בהליך, הטענה בדבר אכיפה בררנית, הטענה כי ההוראה החוקית לא ניתנה כשורה והטענה בדבר קיומה של סנקציה פלילית חלופית. השלב השני והשלישי יידונו, רק ככל שיימצא, כי נפלו פגמים בהליך.

א. האם עומדת לנאשמת טענה בדבר אכיפה בררנית?

37. כאמור, לאור טענתה של הנאשמת, העבירה התביעה רשימה של 11 כתבי אישום, רובם הגדול מהשנים שלאחר התקנת נוהל אח"מ, ובהם יוחסה לנאשמים עבירה של הפרת הוראה חוקית בנסיבות של הפרת הסדרי ראייה.

38. בא כוח הנאשמת טען, ביחס לכל אחד מכתבי אישום אלו, כי לא היה תלוי ועומד הליך אחר שבמסגרתו ניתן היה להטיל סנקציות חלופיות. מכאן, שאין כתבי אישום אלו דומים לענייננו.

39. אין בידי לקבל טענה זו. הליכים שעניינם בדיני משפחה לעולם אינם חלוטים, במובן זה, שכל שינוי נסיבות, עשוי להצדיק דיון מחודש. ברי, כי הפרת הסדרי ראייה, עשויה להוביל לפתיחת הליך חדש על ידי הצד הנפגע, בהתאם להלכה שכבר פורטה למעלה. במסגרת הליך זה, יכול הצד הנפגע לבקש הטלת סנקציות. גם אין בפני כל מידע, כי הדבר לא נעשה במסגרת הדין האישי באותם תיקים שאליהם הפנתה התביעה.

40. לא ניתן להתעלם במקרה הנדון, מהנסיבות הייחודיות שבהן הוגש כתב האישום נגד הנאשמת. אין מדובר בהפרה אחת אלא ב-20 הפרות של הסדרי ראייה. יתר על כן, הנאשמת עודנה מחזיקה בעמדה, מטעמיה, כי לא תקיים את החלטת בית הדין הרבני האזורי, משמע, כי תמשיך להפר את הסדרי ראייה. נסיבותיו הייחודיות של כתב האישום בעניינה של הנאשמת עומדות, אפוא, מעצם הגדרתן, בסתירה לטענתה בדבר אכיפה בררנית, שהרי אכיפה בררנית משמעה, כי בוצעה לכאורה הבחנה לא ראויה בין מי שנתונים הרלוונטיים שווים ואין משמעה אבחנה בין שונים (**עניין פולדי פרץ**, לעיל, בסעיף 23; רע"פ 1611/16, 4238/16 **מדינת ישראל נ' ורדי ואח'**, בסעיף 65 (31.10.18)).

41. לא הרי החלטת תביעה לסגור כתב אישום שעניינו בהפרה אחת, כהחלטתו בעניין כתב אישום שעניינו ב-20 הפרות. לעניין זה יש להדגיש, כפי שעוד יפורט להלן, כי כתב האישום בעניינה של הנאשמת הוגש רק לאחר שנפתחו תשעה תיקי חקירה והנאשמת המשיכה בהפרת ההוראה החוקית שניתנה.

42. מכאן, שלא עלה בידי הנאשמת להרים הנטל להראות קיומה של אכיפה בררנית בהגשת כתב האישום דווקא נגדה.

ב. האם החלטת בית הדין הרבני האזורי היא הוראה חוקית שלא ניתנה כשורה?

43. הנאשמת טענה, כאמור, כי החלטת בית הדין הרבני האזורי מיום 4.4.17 לא ניתנה כשורה.

44. הוראה שניתנה על ידי בית דין או בית משפט מוסמך היא הוראה שניתנה כשורה כל עוד לא בוטלה, אלא אם כן מדובר בהוראה שניתנה ללא סמכות והיא בטלה מעיקרה (יעקב קדמי **הדין בפלילים - חוק העונשין**, חלק רביעי, בעמ' 1717 (2006)).

45. לא נטען בשלב כלשהו, אף לא בערעור לבית הדין הרבני הגדול, כי בית הדין הרבני האזורי לא היה מוסמך

ליתן ההחלטה. יודגש: גם אם הנאשמת טענה, כי בית הדין נפל לכלל טעות בהחלטתו, אין המדובר בטענה בדבר היעדר סמכות. יתר על כן, הנאשמת ביקשה לעכב את ביצוע ההחלטה ובית הדין הרבני האזורי לא נעתר לבקשתה. הנאשמת אף ערערה על ההחלטה ובית הדין הרבני הגדול גם לא קיבל את בקשתה לעכב את ביצוע ההחלטה. בית הדין הרבני הגדול, לא קבע, כי בית הדין האזורי פעל בחוסר סמכות ואף לא קבע כי הוא מקבל את הערעור, וזאת בניגוד לטענת הנאשמת. בית הדין הרבני הגדול אך קבע, כי הוא מחזיר את העניין לבית הדין האזורי, בהסכמת המתלונן, לשם שמיעת עדות המומחה, הא ותו לא. אין לקרוא לתוך החלטת בית הדין הרבני הגדול את מה שאין בו. משמע, אין לקרוא לתוכה, כי בית הדין העביר ביקורת כלשהי על בית הדין הרבני האזורי. אולם, כך או כך, אין כל ראייה או אפילו טענה, כי בית הדין הרבני האזורי פעל בחוסר סמכות.

46. מכאן, כי ההוראה החוקית שנתן בית הדין האזורי ניתנה כשורה.

ג. האם יש בהחלטות בית הדין האזורי לחייב הנאשמת בהוצאות כדי לשלול ההליך הפלילי?

47. הנאשמת הוסיפה וטענה, כאמור, כי בהחלטות בית הדין הרבני האזורי במסגרתן הוטלו עליה סנקציות, יש כדי לשלול את הגשת כתב האישום.

48. הדיון בטענה זו, יעשה לאור עיקרון "שיוניות המשפט הפלילי". יוער, כי אין בידי לאמץ כבסיס לדיון את טענת הנאשמת לפיה "כבר נשפטתי", אשר אינה מתאימה לנסיבות שבהן לא הוגש כתב אישום נוסף בגין אותם אירועים (סעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982; ע"פ 2375/15, 2377/15 **מדינת ישראל נ' נס**, בפסקה 26(22.2.18); בג"צ 681/12 **גרינשפן נ' היועץ המשפטי לממשלה** (19.9.12)).

49. לפי עיקרון שיוניות המשפט הפלילי, לא כל מעשה פסול ראוי לו שיקבל מענה במישור הפלילי, וזאת משום שהמשפט הפלילי הוא אמצעי חריף להגנה על ערכים חברתיים שיש בו פגיעה בזכויות חוקתיות (אריאל בנדור והדר דנציג-רוזנברג "המעמד החוקתי של שיוניות המשפט הפלילי" **ספר אליהו מצא** 373 (2015); יורם רבין ויניב ואקי **דיני עונשין**, כרך ראשון, 40 (2014)).

50. בדיון בעיקרון השיוניות בהליך הפלילי קבע כבוד השופט סלים ג'ובראן בבבג"ץ 88/10 **שוורץ נ' היועץ המשפטי לממשלה** (12.7.10), כדלקמן:

"התנהגות מזיקה מבחינה חברתית (הפוגעת בערך חברתי) אינה צריכה לבוא תחת המטריה של דיני העונשין, אם ניתן להתמודד איתה באמצעים פחות חריפים וקשים ... " (**שם**, בפסקה 20).

ועוד וקבע באותה פרשה כבוד השופט ג'ובראן:

"... אחד מהשיקולים שיש להביא בחשבון בשאלה אם לפתוח בהליך פלילי הוא הפגיעה בזכויות חוקתיות המתלווה להעמדתו של אדם לדין פלילי, ולכן - כמצוות עקרון המידתיות - יש לבחון האם קיים אמצעי אחר, אפקטיבי ויעיל, אשר יש בו כדי להגשים את מלוא המטרות הראויות המבוקשות, והוא פוגע במידה פחותה יותר בזכויות החוקתיות. חשוב לציין כי פעמים רבות לא יהיה בידי התובע אמצעי אחר מלבד המשפט הפלילי, ומובן שיש בכך כדי להשפיע על האיזון בכל הקשור להחלטה אם להעמיד לדין אם לאו" (**שם**, בפסקה 24).

המשיך והוסיף כבוד השופט ג'ובראן:

"השיקול בדבר הפגיעה בנאשם העומד לדין פלילי הוא שיקול שעל התובע להביא בכלל חשבון יחד עם שיקולים רבים נוספים כגון חומרת המעשה, הפגיעה בקורבן העבירה, וכן שיקולים מוסדיים ... על התובע לבצע איזון ראוי בין כלל השיקולים (שם, בפסקה 25).

להחלט עיקרון שיוניות ההליך הפלילי באמצעות דוקטרינת ההגנה מן הצדק או דוקטרינת הביקורת המנהלית, ראו פסק דינו של כבוד השופט גרשון גונטובניק: ע"פ (מחוזי, ת"א) 23813-01-17 **רפי רותם נ' מדינת ישראל** (4.6.18).

51. העבירה של הפרת הוראה חוקית מעוררת, בהקשרים שונים, את שאלת תחולת עיקרון השיוניות בהליך הפלילי, וזאת משום שלהפרה של הוראה חוקית ישנן, לעיתים, משמעויות נלוות, בהתאם להוראה החוקית הרלוונטית להפרה.

52. כך למשל, התעוררה שאלת היחס בין העמדה לדין של מי שהפר החלטות שחרור ממעצר בעבירה של הפרת הוראה חוקית, ובין הסמכות לבחון מחדש את תנאי השחרור בערובה, לפי דיני המעצר. סוגייה זו נדונה לאחרונה ברע"פ 5034/15, 8394/15 **פריממדוב ואח' נ' מדינת ישראל ואח'** (31.10.18). בית המשפט העליון קבע, באותה פרשה, כי אין מניעה עקרונית להעמיד לדין אדם בגין הפרת תנאי שחרור בערובה, בד בבד עם בחינה מחודשת והחמרה של תנאי מעצרו. בית המשפט העליון נימק זאת, בין היתר, בהבחנה בין התכליות העומדת ביסוד כל אחד מהאמצעים. התכלית העומדת ביסוד ההחלטה על העמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית היא עונשית ועיקרון הגמול הוא שיקול משמעותי בגדרה. מדובר, אפוא, באמצעי ענישתי הצופה פני עבר המכוון לגמול לנידון על ההפרה. לעומת זאת, התכלית העומדת ביסוד הוראות המעצר וסמכותו של בית המשפט לדון מחדש בתנאי השחרור אינה עונשית אלא היא נועדה לשמש כאמצעי מניעתי הצופה פני עתיד (ראו, גם: בש"פ 3611/93 **פרץ נ' מדינת ישראל**, פ"ד מח(1) 885 (1994)).

53. היחס בין העמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית ובין בחינת תנאי השחרור הוסדר בהמשך לרע"פ פריממדוב, הנזכר, במסגרת **הנחיית פרקליט המדינה מספר 5.14 - הפרת תנאי ערובה בידי נאשם או חשוד המשוחרר בערובה ו/או בידי ערב** (11.11.18). לפי ההנחיות, הפרת תנאי מעצר תהא, ככלל, עילה להגשת בקשה לעיון חוזר, למעט אם נסיבות ההפרה מהוות זוטי דברים. עוד מורות ההנחיות, כי במקרים בהם מדובר בהפרה חמורה או בהינתן נסיבות מחמירות, תשקול התביעה את האפשרות להורות על חקירה, לצד הבקשה לעיון חוזר.

54. דוגמא נוספת עניינה ביחס בין העמדה לדין של מי שהפר החלטות בית המשפט ובין הסמכות לפעול לפי פקודת ביזיון בית המשפט. גם בשאלה זו קיימת הבחנה בין התכליות העומדות ביסוד כל אחד מהאמצעים. להבדיל מהעמדה לדין שתכליתה, כאמור, עונשית, ביסוד פקודת ביזיון בתי המשפט עומדת המטרה האכיפתית, אשר נועדה לקיים את ההליך השיפוטי (ע"פ 519/82 גרינברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 187 (1983); גבריאל הלוי **תורת דיני העונשין**, 302 - 303 (כרך ד', 2010)).

55. מכאן לענייננו ולשאלת היחס בין העמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287 לחוק העונשין, ובין סמכויות בית הדין הרבני "לכפות ציות", לפי סעיף 7א(ב) לחוק כפיית ציות. בבחינת היחס בין הוראות החוק, מתעוררת השאלה אם יש מקום להעמיד נאשמת לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית עת בסמכותו של בית הדין הרבני לכפות ציות בגין הפרת החלטותיו?

56. שיקול אחד שיש לקחת בחשבון, במתן מענה לשאלה, הוא התכלית העומדת ביסוד כל אחת מהוראות

החוק. כאמור, תכלית ההעמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287 לחוק העונשין, היא עונשית, ואילו תכליתה של הוראת כפיית הציות, לפי 7א(ב) לחוק כפיית ציות, היא אכיפתית. משמע, כי חוק כפיית ציות נועד להביא לכך שצווי בית הדין הרבני יוצאו מן הכוח אל הפועל. במובן זה, דומה חוק כפיית ציות לפקודת ביזיון בית המשפט, כפי שבא לידי ביטוי בסעיף 7א(א) לחוק כפיית ציות, הקובע כי לבית הדין יהיו כל הסמכויות המסורות לבית המשפט לפי פקודת ביזיון בית המשפט (בש"פ 5950/18 **פלונית נ' פלוני** (12.9.18)). משמעות הדבר, כי תכליתם של כל אחד מהאמצעים העומדים על הפרק - שונה.

57. שיקול נוסף שיש לקחת בחשבון בהחלטה אם יש בהוראות חוק כפיית ציות כדי למנוע הגשת כתב אישום בעבירה של הפרת הוראה חוקית, הוא עיקרון השיוריות בפלילים, משמע העיקרון שלפיו לא כל מעשה פסול ראוי לו שיקבל מענה במישור הפלילי, משום הפגיעה בזכויות חוקתיות. עיקרון זה מלמדנו, כי יש לנקוט בהליך פלילי כמוצא אחרון.

58. עיקרון זה קיבל, למשל ביטוי, בהקשר של היחס בין העמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית ובין בחינת תנאי השחרור במסגרת **הנחיית פרקליט המדינה מספר 5.14**, הנזכרת. לפי הנחייה זו, ככלל לא יינקט הליך פלילי בנסיבות שבהן ישנו הליך חלופי, אלא אם ההפרה חמורה או בנסיבות חריגות אחרות.

59. עיקרון זה קיבל ביטוי במסגרת הוראות נוהל אח"מ, המסדיר את סוגיית החקירה והעמדה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית למול פקודת ביזיון בית המשפט או בהינתן תרופה אחרת. נקודת המוצא של נוהל זה היא כי בהינתן אכיפה אפקטיבית או תרופה אחרת בחוק להפרת צו, אין מקום להעמדה מקבילה לדין בעבירה של הפרת הוראה חוקית. ניתן לומר, כי בכך יש ביטוי לעיקרון שיוריות ההליך הפלילי בעבירה של הפרת הוראה חוקית. עם זאת, נוהל אח"מ מאזן בין האינטרסים העומדים על הכף ומפרט את המקרים בהם תיפתח חקירה למרות קיומן של אכיפה או תרופה אחרת.

60. לפי סעיף 3א לנוהל אח"מ:

"לא תפתח חקירה פלילית בגין הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287, כאשר מעשה ההפרה מהווה עבירה לפי הוראת חוק אחרת, כאשר ניתן לאכוף את ביצוע הצו באמצעות סעיף 6, או כאשר מצויה בחוק תרופה אחרת להפרה".

61. עם זאת, לפי הוראות הנוהל, ישנם מצבים שבהם תיפתח חקירה פלילית בגין הפרת הוראה חוקית, גם בהינתן אכיפה או תרופה להפרת הצו. כך, נקבע בסעיף 3ג - שעניינו באכיפה באמצעות סעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט - כי תיפתח חקירה בגין הפרת הוראה חוקית באשר לצו שאכיפתו בעתיד באמצעות סעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט לא תרפא הפרתו בעבר. ההוראה מפרטת כדוגמא, צו המחייב הורה להביא לביקור את ילדו אצל ההורה הנוסף. זאת, להבדיל מצו הניתן לאכיפה באמצעות סעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט.

62. עוד צוין בסעיף 3ד לנוהל אח"מ - שעניינו בקיומה של תרופה אחרת בחוק - כי בהינתן הוראת חוק המסדירה לצד הצו את התרופות להפרתו, אין מקום לפתוח בחקירה פלילית. כך למשל, בצווים לפי תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984, שלצדן התרופה בדבר הפרתן.

63. כאמור, חוק כפיית ציות הוא המקבילה של פקודת ביזיון בית המשפט, בבתי הדין הרבניים, ומטרתו אכיפתית ולא עונשית. כך עולה מסעיף 7א(א) לחוק כפיית ציות. מכאן עולה, כי לפי הנחיות נוהל אח"מ, היה מקום להעמדת הנאשמת לדין, וזאת משום שהחלטות בית הדין הרבני האזרחי בדבר אכיפת ציות, שניתנו

בעניינה, לא ריפאו את ההפרות שביצעה בעבר. לכך כיוון סעיף 3ג לנוהל לאח"מ, אשר דן מפורשות בדוגמא של הפרת החלטות בדבר ביקור ילד אצל הורה. יתר על כן, גם אם נאמר כי סעיף 3ג עניינו רק ביחס שבין סעיף 287 לחוק העונשין וסעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט, הרי שגם לפי סעיף 3ד לנוהל לאח"מ, רק בהתקיים תרופה אחרת, לא תיפתח חקירה פלילית.

64. במקרה דנן, נהיר בשלב זה כי אין תרופה אחרת להפרות החוזרות ונשנות של נוהל לאח"מ. בית הדין הרבני האזורי כבר פעל לכפיית ציות, באמצעות מספר החלטות שבמסגרתן הוטלו סנקציות על הנאשמת בדרך של הטלת הוצאות ממשיות לחובתה. סנקציות אלו נועדו לכפות ציות של הנאשמת ולא נועדו, כטענת התביעה, לשמש כהוצאות גרידא לזכות המתלונן. דא עקא, כי החלטות בית הדין הרבני האזורי לא הביאו לשינוי דרכה של הנאשמת. מכתב האישום שלפני עולה, כי נפתחו תשעה תיקי חקירה, בטרם הוחלט על הגשת כתב האישום. תשעה תיקים אלו מגלמים, לפי המיוחס בכתב האישום, 20 עבירות של הפרת הוראה חוקית. למרות שבית הדין הרבני האזורי ואף בית הדין הרבני הגדול, לא מצאו לנכון לעכב ביצוע ההחלטה בדבר הסדרי ראייה, הנאשמת עשתה דין לעצמה, פעם אחר פעם. מהמסמכים שהוגשו לבית המשפט אף עולה, כי גם לאחר הטלת הסנקציות, לא תיקנה הנאשמת את דרכה. מכאן, כי לא זו בלבד שהטלת הסנקציות לא ריפאה ההפרות בעבר, אלא שגם לא הובילה לאכיפה אפקטיבית.

65. מכאן, כי אין בהחלטות בית הדין הרבני האזורי להטיל על הנאשמת הוצאות כחלק מהסנקציות לאכיפת ציות כדי לשלול ההליך הפלילי בגין הפרת הוראה חוקית. עם זאת, ייתכן שיהיו להחלטות אלו השלכה במסגרת גזר הדין, אם תורשע הנאשמת.

סוף דבר

66. הנה כי כן, לא מצאתי כי יש מקום להוסיף ולהורות לתביעה להעמיד לעיון בא כוח הנאשמת את כל התיקים שעניינם בהפרת הוראה חוקית של החלטות בדבר הסדרי ראייה, והבקשה - נדחית.

67. גם לא השתכנעתי כי מתקיימים התנאים לביטול כתב אישום מטעמים של הגנה מן הצדק: לא עלה בידי הנאשמת להרים הנטל להראות קיומה של אכיפה בררנית; ההוראה החוקית של בית הדין הרבני האזורי ניתנה כשורה; אין בהחלטות בדבר כפיית ציות שנתן בית הדין הרבני האזורי כדי לשלול הגשת כתב אישום בעבירה של הפרת הוראה חוקית, בנסיבותיו הייחודיות של העניין.

68. ממילא, אין עוד צורך, בשלב זה, לדון בתוצאות הפגמים. עם זאת, ייתכן שלהטלת ההוצאות על ידי בית הדין האזורי הרבני תהא השלכה במסגרת גזר דין, אם תורשע הנאשמת.

69. לאור האמור, בקשותיו של בא כוח הנאשמת - נדחות.

ההחלטה תומצא לצדדים.

ניתנה היום, י"א שבט תשע"ט, 17 ינואר 2019, בהעדר הצדדים.